

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek

Jaarverslag 2016

Telefoon: 071-5219015
Website: www.vrijescholenrijnstreek.nl
E-mail: bestuur@vrijescholenrijnstreek.nl

VOORWOORD

Geachte dames en heren,

Hierbij ontvangt u, ter afsluiting van het boekjaar 2016, het jaarverslag 2016 van de Stichting Vrije Scholen Rijnstreek. In dit jaarverslag is de jaarrekening 2016 opgenomen die bestaat uit de balans per 31 december 2016, de staat van baten en lasten over 2015 alsmede een toelichting op de balans en de rekening van baten en lasten.

In het jaarverslag wordt toelichting gegeven op de structuur van de organisatie, de belangrijkste activiteiten, het gevoerde financiële beleid gedurende het boekjaar en de stand van zaken op de balansdatum. Het bestuursverslag legt de relatie tussen beleidsplanning, uitvoering, bewaking en bijstelling van de financiële cijfers van 2016. Het bestuursverslag geeft daarnaast inzicht in de toekomstige financiële ontwikkelingen.

De jaarrekening 2016 van de Stichting Vrije Scholen Rijnstreek is opgesteld door Onderwijsbureau Hollands Midden te Leiden. Deze jaarrekening is gecontroleerd door accountantskantoor Govers.

SAMENVATTING OVER HET AFGELOPEN JAAR (ONDERWIJSKUNDIG)

MISSIE EN VISIE VAN DE STICHTING

De Stichting Vrije Scholen Rijnstreek beheert drie vrijescholen voor primair onderwijs, waar onderwijs wordt gegeven aan kinderen van 4–12 jaar. De Stichting heeft ten doel het bewerkstelligen en bevorderen van de persoonlijke groei en ontwikkeling van de leerlingen op basis van de pedagogie van Rudolf Steiner en de daaronder gelegen sociale impuls (art. 2 stichtingsstatuten).

Nagestreefd wordt dat de drie scholen naar het oordeel van de Inspectie van Onderwijs minimaal een voldoende kwaliteitsniveau hebben. De drie scholen willen zich profileren door het aanbieden van uitstekend vrijeschoolonderwijs. Daarmee wordt bedoeld dat de drie domeinen cognitieve ontwikkeling; sociaal-emotionele ontwikkeling en motorische vorming binnen het Vrijeschool onderwijs in een goede balans en op professionele wijze en op uitstekend niveau worden aangeboden.

Het bestuur heeft in samenspraak met de verschillende medezeggenschapsraden het opgestelde strategisch plan 2012 in 2016 verder invulling gegeven. In dit plan zijn vijf speerpunten geformuleerd:

- Vergroten en herstellen van (zelf)vertrouwen (empowerment)
- Verhogen van de onderwijskwaliteit;
- Groei van het aantal leerlingen;
- Beheer op orde;
- Innovatie van de organisatie en bestuurlijke transitie.

Door middel van ouderavonden en wekelijkse nieuwsbrieven wordt in de scholen systematisch verantwoording afgelegd aan ouders en andere betrokkenen over de onderwijs- en organisatieontwikkelingen op school- en stichtingsniveau

Onderwijskundig beleid

“De vraag is niet wat de mens moet kunnen en weten teneinde zich in de sociale orde te kunnen invoegen, maar wel wat er in aanleg in de mens aanwezig is en in hem ontwikkeld kan worden. Pas dan kan de opgroeiende generatie steeds opnieuw de maatschappij met nieuwe krachten verrijken”

Deze uitspraak van Rudolf Steiner, grondlegger van de Vrije Scholen, hanteren we als de missie van de drie scholen in de Stichting Vrije Scholen Rijnstreek (SVSR). Het vormt de basis onder het onderwijskundig beleid en de pedagogische en didactische praktijk van waaruit leerlingen worden begeleid.

De school stelt zich ten doel modern, kwalitatief hoogwaardig vrijeschool onderwijs te bieden aan leerlingen waarin zij zich kunnen ontwikkelen en daarmee zichzelf en hun mogelijkheden goed leren kennen en hanteren. We willen dat doen in nauwe samenspraak met ouders en verzorgers.

Kernwaarden:

- ✓ Op onze scholen heerst een kunstzinnige en professionele cultuur
- ✓ Op onze scholen hebben we oog voor alle drie de levensgebieden van een kind: zijn cognitieve, zijn sociaal-emotionele en zijn motorische kwaliteiten en behoeften.
- ✓ Ouders zijn onze onmisbare en belangrijkste partners bij de opvoeding en begeleiding van een kind.
- ✓ Wij hechten eraan dat iedereen in onze scholen zich veilig voelt
- ✓ Wij interesseren ons actief voor hedendaagse ontwikkelingen in het onderwijsveld en de maatschappij en werken loyaal collegiaal samen met externe partners

Samenwerkingsverbanden

De scholen van de stichting participeren (wettelijk) voor passend onderwijs in het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Rijnstreek, Vereniging Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden en het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Zoetermeer.

De directeur-bestuurders van de scholen hebben een zetel in het bestuur van de samenwerkingsverbanden.

Toelatingsbeleid

De drie scholen binnen de stichting realiseerden de afgelopen vijf jaar een aanzienlijke groei van leerlingen. De toename van het aantal ouders dat met hun kinderen naar een vrijeschool wil zet zich door en voor de komende jaren is er voor verschillende leeftijdsgroepen een wachtlijst. Vanaf augustus 2017 wordt het aantal groepen in Mareland uitgebreid; in Vuurvogel en Ridderspoor worden voormalige combinatieklassen ten gevolge van de groei omgezet naar enkelvoudige groepen.

Onderwijskwaliteit

Twee keer per jaar vindt er een toetsing middels CITO-toetsen plaats en aan het eind van de schoolperiode in klas 6 wordt de IEP eindtoets afgenomen. Met uitzondering van Ridderspoor is de uitkomst van de eindtoets boven de norm.

De uitkomsten van de tussentijdse Cito-toetsen vormen de basis voor de acties die de groepsplannen en het jaarplan worden beschreven.

Mareland en Vuurvogel hebben een basis-arrangement en Ridderspoor staat sinds december 2016 onder verscherpt toezicht.

Negatieve effecten van de groei

Het onderwijs in één van de drie scholen, Ridderspoor te Alphen, werd in december door de inspectie van het Onderwijs, op enkele onderdelen als 'zwak' beoordeeld. De opbrengsten waren onvoldoende en de professionele cultuur behoefde versterking. Het schoolklimaat werd daarentegen als veilig, warm en kind-gericht beoordeeld. Bij nadere bestudering van dit oordeel constateerde het bestuur dat er onvoldoende gelijke tred was gehouden tijdens de omvangrijke groei die de afgelopen jaren plaats vond. Directie en IB-capaciteit bleken ontoereikend om de leerlinggroei adequaat te kunnen faciliteren en begeleiden. Er is een verbetertraject afgesproken om het kwaliteitsoordeel voor juni 2018 weer tot normaal terug te brengen. Directie en IB-capaciteit zijn daarbij aansluitend uitgebreid.

Opbrengstgericht werken en verbetertrajecten

Cyclisch en methodisch werken is nog steeds het belangrijkste doel binnen de stichting. Daarbij wordt voortdurend naar aansluiting gezocht bij de ontwikkelingen die plaats vinden in het kader van Passend Onderwijs.

Succesvol, herhaalbaar en continue goed vrijeonderwijs bieden en de daarbij passende resultaten behalen is in alle drie de scholen het uitgangspunt voor studie, opleiding en professionalisering. Iedere school kent daarbij een eigen agenda, passend bij de schoolontwikkeling en het lokale team, en één keer per jaar vindt er in april een gemeenschappelijke studiedag plaats voor alle collega's.

Aan de hand van de individuele, klassen- en school-leeropbrengsten vinden analyses van de toets resultaten plaats. Met de uitkomst van de analyse wordt een groepsplan voor de volgende periode ingezet en vindt bijstelling van onderwijskundig beleid plaats.

Binnen alle drie scholen is beleid ontwikkeld t.a.v. het voortdurend actualiseren en optimaliseren van het reken- en taalonderwijs, en het aanbieden van leerstof aan hoog intelligente kinderen. In teamvergaderingen worden de innovaties in de diverse leergebieden grondig besproken, toegelicht en afgestemd op de praktijk.

Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte worden in zorgcommissies besproken. Aan de bijeenkomsten van de zorgcommissies wordt regelmatig indien daar aanleiding toe is ook door externe partijen zoals schoolmaatschappelijk werk, Jeugdzorg, GGD, etc. geparticipeerd. Hiermee is directe toegang tot het zorgnetwerk geborgd.

Binnen de Vuurvogel is in maart 2017 het tweejarig project Vreedzame School succesvol afgerond.

VERSLAG VAN HET BESTUUR/ INTERNE TOEZICHTSHOUDER

CODE GOED BESTUUR

Het bevoegd gezag draagt zorg voor een scheiding tussen de functies van bestuur en intern toezicht.

Het bestuur van de Stichting wordt gevormd door vijf bestuursleden, waarvan drie externe algemene bestuursleden en twee dagelijkse bestuursleden, die tevens de directie van de scholen vormen. Het

---

algemene bestuur vormt het interne toezicht. De twee dagelijks bestuursleden (directeur-bestuurders) hebben een arbeidsovereenkomst bij de Stichting. De taken en verantwoordelijkheden van het bestuur zijn in het bestuursreglement en het toezichtkader vastgelegd. In lijn met de Wet op het Primair Onderwijs is het bestuur verantwoordelijk voor besluitvorming en sturing van de Stichting, waaronder het goedkeuren van de begroting, het jaarverslag en het strategisch meerjarenplan.

De Stichting hanteert de CAO Primair Onderwijs. Het bestuur is de formele werkgever van de directie, het onderwijzend personeel en het onderwijsondersteunend personeel van de Stichting. Functioneringsgesprekken met de directie zijn in 2016 gevoerd door de voorzitter.

De medezeggenschapsraad van de Stichting bestaat uit een gekozen oudergeleding en een gekozen lerarengleding. Het Algemeen Bestuur heeft twee keer met de medezeggenschapsraad overlegd.

Gedurende het jaar 2016 heeft het voltallige bestuur zevenmaal overleg gehad. De belangrijkste onderwerpen van gesprek waren kwaliteit onderwijs, personeelsbeleid, jaarrekening, meerjarenbegroting en liquiditeitsbegroting, onderhoud van de gebouwen. Het overleg in het bestuur verliep in goede harmonie. Het Dagelijks bestuur heeft een begroting voor 2017 opgesteld welke door het Algemeen bestuur is goedgekeurd.

De strakke begrotingsdiscipline in 2016 heeft ertoe geleid dat de liquiditeit van de Stichting is verbeterd en begin 2017 het basisarrangement financieel toezicht van de Inspectie Onderwijs is verkregen. Het positieve resultaat 2016 wordt toegevoegd aan eigen vermogen.

MEDEZEGGENSCHAP

De medezeggenschapsraad bestaat uit een gezamenlijke personeelsgeleding (GMR) en een personeelsgeleding per locatie (MR) en een oudergeleding. De medezeggenschapsraad heeft als taak om in tal van zaken het bevoegde gezag voorstellen te doen of advies dan wel instemming te geven over allerlei zaken die de stichting en scholen betreffen. De vergaderingen van de medezeggenschapsraad zijn openbaar.

De GMR heeft in 2016 vier brede vergaderingen belegd. Hiernaast zijn er (wanneer gewenst) wekelijkse of maandelijkse contacten geweest over specifieke onderwerpen. De belangrijkste onderwerpen die besproken zijn:

- 1) bestuursreglement, toezichtkader
- 2) jaarrekening en bestuursverslag 2015 en de meerjarenbegroting 2017

ALGEMEEN

BESTUUR EN SCHOOL

De Stichting Vrije Scholen Rijnstreek is opgericht bij notariële akte van 18 oktober 2002. De statuten zijn op 18 juli 2014 aangepast aan de regelgeving inzake scheiding bestuur en toezicht en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 28095908. De Stichting verzorgt onderwijs aan leerlingen in het Primair Onderwijs. De Stichting is bij het Ministerie van OCW geregistreerd onder nummer 41359. Onder het bevoegd gezag vallen de volgende scholen:

- Vrije School Mareland, Maresingel 19, 2316 HA Leiden, brin nr. 06UT
- Vrije School Vuurvogel, Schansbos 5-6, 2716 GV Zoetermeer, brin nr 06MQ
- Vrije School Ridderspoor, Essenburg 24-26, 2402 KP Alphen a/d Rijn, brin nr. 08SE

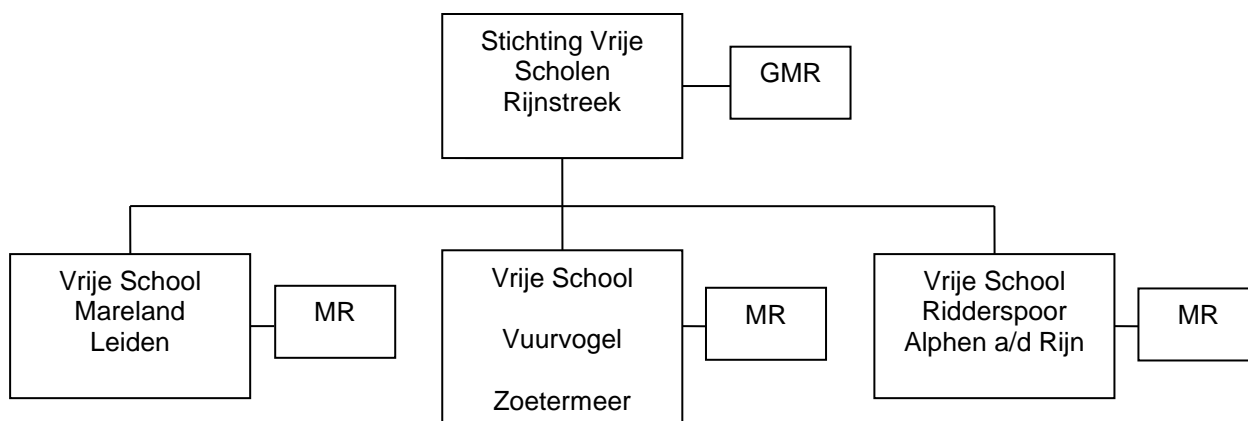
De samenstelling van het bestuur per 31 december 2016 is:

- De heer F. Ebskamp, voorzitter
- De heer W.J.M. van Leeuwen, bestuurslid (financiën)
- De heer A.W.M. Koning, bestuurslid (kwaliteitszorg)
- De heer W.S. de Koning, dagelijks bestuurslid (onderwijs en personeel)
- De heer W.M. Klapwijk, dagelijks bestuurslid (penningmeester)

De bestuursleden ontvangen een bezoldiging.

De dagelijkse leiding per 31 december 2016 van de organisatie ligt in handen van het dagelijks bestuur (directie) die bestaat uit: de heer W.S. de Koning, locatie Mareland te Leiden en de heer W.M. Klapwijk, locatie Vuurvogel te Zoetermeer en de locatie Ridderspoor te Alphen aan de Rijn.

Onderstaand de juridische structuur en organisatiestructuur:

Meer informatie omtrent de Stichting is te vinden op de website www.vrijescholenrijnstreek.nl.

KLACHTENREGELING

Er is een klachtenregeling binnen de Stichting. Daarnaast is er ook een vertrouwenspersoon aan de Stichting verbonden en geldt de klachtenprocedure van de VBS. In het jaar 2016 is één klacht ingediend en is tweemaal de vertrouwenspersoon om advies gevraagd.

In Vuurvogel heeft de Schoolcontactpersoon eenmaal een verzoek om advies gekregen. Op de andere twee scholen is geen Schoolcontactpersoon benoemd.

LEERLINGEN

Op 1 oktober van enig jaar worden de leerlingen geteld ten behoeve van de bekostiging door het Ministerie van OCW. In het schooljaar 2015-2016 zaten op 1 oktober 2016 565 leerlingen op de scholen. Dat is een aanzienlijke stijging (+10,6%) van het leerlingaantal in vergelijking met de teldatum van 2015, toen er 511 leerlingen op de scholen zaten. Hiervoor is ook groeibekostiging ontvangen. De verwachting is dat de groei van leerlingenaantallen in het jaar 2017 zich verder zal doorzetten.

Leeftijd	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
4-7 jaar	274	242	235	218	235	235	249	259	293
8-12 jaar	316	320	289	253	249	214	257	252	272
Totaal	590	562	524	471	484	449	506	511	565

PERSONEEL

De personeelssterkte bedraagt per 31 december 2016 36,8 fte. Van deze personeelssterkte is 2,0 fte directie, 28,8 fte medewerkers onderwijzend personeel en 5,9 fte medewerkers onderwijs ondersteunend personeel. Onderstaand een overzicht van het gemiddelde ziekteverzuimpercentage, meldingsfrequentie en gemiddelde ziekteverzuimduur in dagen.

	2015	2016	Streefwaarde
Ziekmeldingsfrequentie	1,2	1,1	1,1
Ziekteverzuimpercentage	6,50%	5,9%	6,0%
Aantal medewerkers met verzuim	40	42	
Aantal medewerkers zonder verzuim	40	36	
Gem. ziekteverzuimduur in dgn.	22,7	17,7	

SAMENVATTING VAN DE JAARREKENING 2016

In dit hoofdstuk worden de balans en de staat van baten en lasten van de Stichting toegelicht. De cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2016 zoals deze in dit verslag is opgenomen. In dit hoofdstuk zijn de bedragen afgerond op duizenden euro's.

ALGEMEEN

De Stichting heeft over 2016 een positief exploitatieresultaat gerealiseerd van € 62.000. In 2015 bedroeg het resultaat € 8.000 negatief. De baten stegen t.o.v. 2016 met € 76.000 tot € 2.823.000, een stijging van 3%. Dit is te herleiden naar extra bekostiging door groei van het aantal leerlingen. De lasten stegen in 2016 t.o.v. 2015 beperkt met € 6.000 tot € 2.761.000. Dit is te herleiden naar het kritisch gevoerde financiële beleid.

De financiële huishouding van de stichting is gezond en de toekomst ziet er positief uit. Daarom is de weg ingeslagen naar het opbouwen van voldoende eigen vermogen zodat financiële tegenvallers in de toekomst kunnen worden opgevangen. Het streefdoel voor de hoogte van het eigen vermogen is € 300.000.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

In de staat van baten en lasten zoals deze is opgenomen in de jaarrekening 2016 worden de baten en lasten over 2016 vergeleken met de opgestelde begroting voor 2016 en met de baten en lasten over 2015.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek Verkorte resultatenrekening (x € 1.000)	Realisati e 2016	Begroot 2016	Realisatie 2015
Ministerie OCW	2.575	2.513	2.517
Overige overheidsbijdragen	14	4	13
Overige baten	234	174	217
Totaal baten	2.823	2.691	2.747
Personele lasten	2.248	2.199	2.210
Afschrijvingen	31	35	34
Huisvestingslasten	223	221	259
Overige instellingslasten	259	225	252
Totaal lasten	2.761	2.680	2.755
Saldo baten en lasten	62	11	-8
Financiële baten	0	0	0
Exploitatieresultaat	62	11	-8

Het positieve resultaat over 2016 ligt € 51.000 boven de begroting. Zoals gezegd is dit te herleiden naar de extra ontvangen groeibekostiging, extra ontvangen ouderbijdragen en een beperkte en beheerste groei van de personele en overige schoolkosten. Ten opzichte van 2015 verbeterde het resultaat met € 70.000. De mutaties t.o.v. de begroting 2016 en de exploitatie 2015 zijn in het onderstaande overzicht samengevat en worden nader toegelicht, waarbij + = voordeel en - = nadeel.

Mutaties	Expl 2016	In % van	Expl 2016	In % van
Baten en lasten	Bgr 2016	bgr 2016	Expl 2015	expl 2015
Ministerie OCW	62	(+) 2%	58	(+) 2%
Overige overheidsbijdragen	10	(+) 250%	1	(+) 8%
Overige baten	60	(+) 34%	17	(+) 8%
Totaal baten	132	(+) 5%	76	(+) 3%
Personele lasten	49	(-) 2%	38	(-) 2%
Afschrijvingen	-4	(+) -11%	-3	(+) -9%
Huisvestingslasten	2	(-) 1%	-36	(+) -14%
Overige instellingslasten	34	(-) 15%	7	(-) 3%
Totaal lasten	81	(-) 3%	6	(-) 0%
Financiële baten	0	(-)	0	(-)
Exploitatieresultaat	51	(+)	70	(+)

BATEN

ALGEMEEN

De bekostiging van het onderwijs is in belangrijke mate gekoppeld aan het aantal en type leerlingen van de school. De teldatum voor het bepalen van het aantal bekostigde leerlingen is 1 oktober van het voorgaande jaar. In het primair onderwijs is de personele bekostiging gebaseerd op schooljaren.

In het primair onderwijs is de teldatum 1 oktober 2014 bepalend voor de bekostiging in het schooljaar 2015/2016 en is 1 oktober 2015 bepalend voor de bekostiging voor het schooljaar 2016/2017. Van het schooljaar 2015/2016 wordt 7/12 deel toegerekend aan het jaar 2016 en van het schooljaar 2016/2017 5/12 deel. Het aantal bekostigde leerlingen voor de Stichting bedroeg voor het schooljaar 2015/2016: 506 leerlingen en voor het schooljaar 2014/2015 511 leerlingen. Gedurende het jaar 2016 kwam de feitelijke instroom van nieuwe leerlingen voor het totaal van de Stichting boven de groeidrempel (+3%+13) uit. Daarvoor is extra groeibekostiging ontvangen.

MINISTERIE VAN OCW

De subsidie van OCW ligt € 62.000 (2%) boven het begrote bedrag. Deze stijging is grotendeels voor € 47.000 te herleiden naar de extra bekostiging door meer leerlingen, een hogere compensatie voor de prestatiebox vanuit OCW en een hogere bijdrage vanuit het samenwerkingsverband, dan oorspronkelijk verondersteld in de begroting.

OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN

De overige overheidsbijdragen vallen € 10.000 hoger uit dan begroot. Dit is te herleiden naar een hogere financiële compensatie vanuit de gemeenten voor het verhuur van de gymzalen.

OVERIGE BATEN

De overige baten liggen € 60.000 boven de begroting 2016 waarvan € 28.000 herleidbaar naar een stijging in de ouderbijdrage, € 5.000 detachering van personeel en € 24.000 extra onvoorziene baten door een bijdrage van fonds 1818, een extra gift, correctie vervangingsfonds en een afboeking van een reeds betaalde energienota.

LASTEN

PERSONELE LASTEN

De personele lasten liggen € 49.000 boven de begroting en € 38.000 boven het niveau van 2015. De personele lasten bestaan uit de loonkosten van de medewerkers in dienst van de Stichting en de overige personele kosten zoals scholing, inhuur, werving en selectie, personeelsactiviteiten en verzuimbeheer. De personele lasten zijn boven de begroting 2016 gekomen door extra niet begrote scholingskosten voor onderwijzend personeel en management. Opgemerkt moet worden dat de loonkosten voor de vervangers die voor eigen rekening komen in 2016 is opgelopen tot € 15.000.

AFSCHRIJVINGEN

De afschrijvingen over 2016 liggen € 4.000 onder de begroting en zijn ook ten opzichte van het jaar 2015 met € 3.000 gedaald. In 2016 is voor € 28.000 geïnvesteerd in voornamelijk meubilair. In de begroting 2016 was een investeringsbedrag materiele vaste activa van € 35.000 gereserveerd.

HUISVESTING

De huisvestingslasten van de school liggen € 2.000 boven de begroting voor 2016 en zijn ten opzichte van het jaar 2015 met € 36.000 gedaald. In 2015 is namelijk een extra dotatie aan de voorziening groot onderhoud gedaan.

OVERIGE INSTELLINGSLASTEN

De overige instellinglasten liggen € 34.000 boven de begroting en € 7.000 onder de exploitatie van 2015. Deze overschrijding is te herleiden naar extra kosten voor: PR en contacten € 23.000, contributie aan besturenorganisaties, accountant jaarrekening en activiteiten en culturele vorming.

BALANS

De financiële positie van de Stichting staat in onderstaande overzichten. De gegevens zijn ontleend aan de in de jaarrekening opgenomen balans.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek	Balans	Balans
Verkorte balans (x € 1.000)	31-12-2016	1-1-2016
Activa		
Materiële vaste activa	163	166
Financiële vaste activa	1	1
Vorderingen	169	157
Liquide middelen	225	167
Totaal	558	491
Passiva		
Eigen vermogen	127	65
Voorzieningen	192	147
Schulden lang	0	0
Schulden kort	239	279
Totaal	558	491

Het balanstotaal stijgt ten opzichte van 2015 met € 67.000. Deze stijging laat zich als volgt samenvatten, waarbij a = afname en t = toename.

Mutaties	Toename (t)	31-12-2016
(x € 1.000)	afname (a)	31-12-2015
Materiële vaste activa	(a)	-3
Financiële vaste activa	(t)	0
Vorderingen	(t)	12
Liquide middelen	(t)	58
Totaal	(t)	67
Eigen vermogen	(t)	62
Voorzieningen	(t)	45
Schulden lang	(t)	0
Schulden kort	(a)	-40
Totaal	(t)	67

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa dalen t.o.v. 31 december 2015 met € 3.000. Dit wordt veroorzaakt doordat de afschrijvingen van € 31.000 de investeringen van € 28.000 overstijgen.

VORDERINGEN

De vorderingen nemen toe met € 12.000. Dit wordt verklaard door een hogere teruggaaf van energiekosten (gas en elektra) over 2016. De stichting heeft in totaal ruim € 16.000 terug ontvangen (2015 € 6.000). Verder had de stichting per 31-12-2016 ruim € 2.000 te vorderen van de Hogeschool Leiden in verband met een detachering.

LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen nemen toe met € 58.000. Een verklaring voor deze stijging is opgenomen in het in de jaarrekening 2016 opgenomen kasstroomoverzicht. Belangrijkste reden voor de toename van de liquide middelen is een positief saldo op de operationele activiteiten met name door de extra bekostiging door meer leerlingen.

EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen van de Stichting stijgt, als gevolg van het exploitatieoverschot over 2016 met een bedrag van € 62.000 tot € 127.000 positief.

VOORZIENINGEN

Er zijn voorzieningen gevormd voor groot onderhoud en personele voorzieningen voor jubilea van personeel. Aan de voorziening onderhoud is in 2016 een bedrag gedoteerd van € 65.000 en € 18.000 door bestedingen onttrokken. De dotatie aan de voorziening onderhoud heeft tot doel de voorziening op het gewenste niveau te brengen om te kunnen voorzien in het groot onderhoud voor de komende 20 jaar. De voorziening onderhoud gebouwen bedraagt per 31 december 2016 € 172.000. Aan de voorziening voor jubilea is in 2016 een bedrag gedoteerd van € 2.000. Er is in 2016 niet aan de voorziening onttrokken. De voorziening jubilea bedraagt per 31 december 2016 € 15.000. Door de voorgaande mutaties stijgt de totale voorziening met € 45.000 ten opzichte van het jaar 2015.

SCHULDEN KORT

De kortlopende schulden dalen met € 40.000. Deze daling wordt veroorzaakt doordat er over het schooljaar 2014-2015 € 19.000 terugbetaald moest worden aan het vervangingsfonds. Verder is er per 31-12-2016 een lagere te betalen loonheffing (2016: € 80.000; 2015: € 93.000).

KENGETALLEN PER BALANSDATUM

Aan de balans en rekening van baten en lasten zijn de volgende kengetallen ontleend.

Kengetallen	2016	2015
Liquiditeitsratio	1,65	1,16
Solvabiliteitsratio (excl. voorzieningen)	0,23	0,13
Solvabiliteitsratio (incl. voorzieningen)	0,57	0,43
Kapitalisatiefactor (balanstotaal excl.gebouwen/totale baten)	16,6%	14,3%

LIQUIDITEITSRATIO

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de Stichting op korte termijn aan zijn verplichtingen kan voldoen. Dit getal dient groter dan 1 te zijn. Het getal 1,65 geeft aan dat 1,65 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende verplichtingen. De liquiditeitsratio is door toename van de liquide middelen in 2016 sterk boven de norm van 1 gestegen.

SOLVABILITEITSRATIO

Met solvabiliteit wordt aangegeven in hoeverre een organisatie de financiële verplichtingen aan verschaffers van vreemd vermogen kan nakomen met behulp van alle activa. Er is sprake van een goede solvabiliteit indien deze boven de 0,4 inclusief voorzieningen ligt. Voor het jaar 2016 is dit 0,57. Ook deze ratio is in 2016 sterk boven de norm uit gestegen.

KAPITALISATIEFACTOR

De kapitalisatiefactor is vastgesteld exclusief de onder materiële vaste activa opgenomen gebouwen. De kapitalisatiefactor ligt met 16,6% onder de door de commissie Don geadviseerde niveau van maximaal 60% voor kleine organisaties. Wel is deze kapitalisatiefactor in 2016 gestegen van 14,3% tot 16,6%.

Kengetallen (baten en lasten)	Realisatie	Begroot	Realisatie
	2016	2016	2015
Personele lasten in % van totale lasten	81,4%	82,1%	80,2%
Verhouding rijksbijdrage / totale baten	91,2%	93,4%	91,6%
Resultaat in % van totale baten	2,2%	0,4%	-0,3%

PERSONELE LASTEN IN % VAN TOTALE LASTEN

Dit is het aandeel van de personele lasten in de totale lasten. Het aandeel is in 2016 t.o.v. het voorgaande jaar licht gestegen tot 81,4%.

VERHOUDING RIJKSBIJDRAGE / TOTALE BATEN

Hieronder wordt het aandeel van de Rijksbaten in de totale baten aangegeven. Dit aandeel is t.o.v. 2015 licht gedaald tot 91,2%.

RESULTAAT IN % VAN TOTALE BATEN

De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat in relatie tot de totale baten. Deze is ten opzichte van het jaar 2015 gestegen tot 2,2%.

RESULTAATBESTEMMING

Het bestuur van de Stichting heeft besloten tot de volgende resultaatbestemming: het resultaat over 2016 van € 62.000 positief wordt volledig ten gunste van de algemene reserve gebracht. Dit besluit is als voorstel in de jaarrekening 2016 verwerkt.

TREASURY

De Stichting beheert de beschikbare overheidsmiddelen op zodanige wijze dat zowel de liquiditeit als de solvabiliteit voldoende zijn gewaarborgd. De Stichting maakt momenteel uitsluitend gebruik van een spaarrekening waarop overtollige middelen worden gezet tegen een zo gunstig mogelijke rente. Besluiten over wijzigingen in de treasury strategie worden door het Algemeen bestuur genomen.

PLANNING EN CONTROL

In periodieke controlrapportages, die met de verschillende geledingen van de Stichting worden gedeeld en besproken en door middel van het online managementinformatiesysteem van het administratiekantoor wordt de besteding van ter beschikking gestelde financiële middelen verantwoord en inzicht gegeven hoe de werkelijke besteding van financiële middelen zich verhoudt tot de geformuleerde doelen en beleidsvoornemens in de begroting. Ook wordt de personele bezetting, ziekteverzuim en andere personele zaken online gevolgd. Het bestuur van de school heeft hierdoor goed zicht op de situatie en kan eventuele bijzonderheden tijdig signaleren.

RISICO'S EN RISICOBEBEERSING

Om financiële risico's van begrotingsoverschrijdingen zoveel mogelijk uit te sluiten wordt een strakke planning & control cyclus gehanteerd. Dit houdt in dat er maandelijks rapportages zijn over uitgaven, inclusief een analyse van mogelijke onder- en of overschrijdingen in de verschillende budgetten. Financiële meevallers (zoals extra inkomsten door groeitellingen) worden toegevoegd aan de algemene reserve of alleen met toestemming van het bestuur in het zelfde jaar besteed. Tegenvallers worden ook besproken en indien nodig gecompenseerd door op andere uitgaven te besparen, dan wel het gecalculerde verlies ten laste te laten komen van het eindresultaat. Alle uitgaven die buiten begroting worden gedaan behoeven vóóraf toestemming van het bestuur. Tenslotte zijn er een duidelijke regels binnen de stichting over de declaraties van personeel en eventuele ouders.

Een uitgebreid overzicht van de risico's en beheersingsmaatregelen wordt jaarlijks geactualiseerd en is aan dit verslag toegevoegd.

AANBESTEDINGSBELEID

In 2016 is er geen aanbestedingsbeleid van toepassing geweest.

UITKERINGEN NA ONTSLAG

In 2016 zijn er geen uitkeringen na ontslag toegekend.

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Het doel van de continuïteitsparagraaf is iedere belanghebbende/ belangstellende kennis te laten nemen van de wijze waarop het bestuur omgaat met de financiële gevolgen van het gevoerde en te voeren beleid.

Het bestuur heeft geconstateerd dat de organisatie vanaf het jaar 2016 financieel gezond is en dat in 2016 en de komende jaren reserves opgebouwd kunnen worden om adequaat op onverwachte situaties te kunnen reageren. Het financiële beleid is erop gericht deze situatie te bestendigen. Het beleid is tevens gericht op het verbeteren van de kwaliteit en diversiteit van het onderwijs, zonder dat dit tot een kostenverzwaring leidt.

LEERLINGEN EN PERSONEEL

De verwachte ontwikkelingen ten aanzien van leerlingenaantallen en personele bezetting laten het volgende beeld zien.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek Ontwikkelingen leerlingenaantal	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Leerlingen per teldatum 1 oktober	565	589	618	671
	565	589	618	671

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek Ontwikkelingen personele bezetting in fte per 31 december	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Directie en management	2,0	2,3	2,8	2,8
Onderwijzend personeel	28,8	27,7	28,8	30,8
Onderwijsondersteunend personeel	5,9	5,3	5,6	6,2
Totaal personele bezetting	36,8	35,4	37,2	39,8

MEERJARENBEGROTING EN MEERJARENBALANS

Door de Stichting is voor de jaren 2017-2019 een vernieuwde versie van een meerjarenraming opgesteld. Hierbij is uitgegaan van een stijging in het aantal leerlingen en een stijging van het personeelsbestand.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek Resultatenrekening (x € 1.000)	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Ministerie OCW	2.575	2.692	2.861	2.981
Overige overheidsbijdragen	14	4	4	4
Overige baten	234	214	197	197
Totaal baten	2.823	2.910	3.062	3.182
Personele lasten	2.248	2.340	2.442	2.599
Afschrijvingen	31	43	54	60
Huisvestingslasten	223	222	228	230
Overige instellingslasten	259	245	245	247
Totaal lasten	2.761	2.850	2.969	3.136
Saldo baten en lasten	63	60	93	46
Financiële baten	0	0	0	0
Exploitatieresultaat	63	60	93	46

Onderstaand de meerjarenbalans waarin rekening is gehouden met het meerjarenonderhoudsplan van de gebouwen (voorzieningen) met een aanzienlijke investering in de jaren 2017 en 2018 ten laste van deze voorziening.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek Verkorte balans (x € 1.000)	Balans 31-12-2016	Balans 31-12-2017	Balans 31-12-2018	Balans 31-12-2019
Activa				
Materiële vaste activa	163	214	208	189
Financiële vaste activa	1	1	1	1
Vorderingen	169	170	170	170
Liquide middelen	225	194	197	303
	558	579	576	663
Passiva				
Eigen vermogen	127	187	280	327
Voorzieningen	192	152	56	96
Schulden lang	0	0	0	0
Schulden kort	239	240	240	240
	558	579	576	663

Op basis van de bovenstaande meerjarige resultatenrekening en balans kunnen de onderstaande kengetallen worden berekend.

Kengetallen (baten en lasten)	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Personele lasten in % van totale lasten	81,4%	82,1%	82,2%	82,9%
Verhouding rijksbijdrage / totale baten	91,2%	92,5%	93,4%	93,7%
Resultaat in % van totale baten	2,2%	2,1%	3,0%	1,5%

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek Kengetallen	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Liquiditeitsratio	1,65	1,52	1,53	1,97
Solvabiliteitsratio (excl. voorzieningen)	0,23	0,32	0,49	0,49
Solvabiliteitsratio (incl. voorzieningen)	0,57	0,59	0,58	0,64
Kapitalisatiefactor (balanstot.excl.gebouwen/totale baten)	16,6%	18,6%	17,7%	19,8%

In het meerjarenperspectief is zichtbaar dat het in de basis conservatieve financiële beleid van het bestuur (eerst sparen en daarna pas investeren) de komende jaren zijn vruchten gaat afwerpen. Het verbeteren van de exploitatie-, balans- en liquiditeitspositie is speerpunt van beleid waarbij tevens de kwaliteit van onderwijs gehandhaafd en waar nodig en mogelijk verbeterd zal worden. In 2017 en 2018 is een stabilisatie in de ratio's waarneembaar. Dit is te herleiden naar grote onderhoudskosten aan de gebouwen.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek

Jaarrekening 2016

Telefoon: 071-5219015
Website: www.vrijescholenrijnstreek.nl
E-mail: bestuur@vrijescholenrijnstreek.nl

Inhoudsopgave

Pagina

Jaarrekening

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2016	2
Staat van baten en lasten 2016	4
Kasstroomoverzicht 2016	5
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	6
Toelichting op de balans na resultaatbestemming per 31 december 2016	11
Overzicht geoordeelde doelsubsidies OCW	15
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	16
Toelichting op de staat van baten en lasten 2016	17
(Voorstel) bestemming van het resultaat	21
Gebeurtenissen na balansdatum	22
Overzicht verbonden partijen	23
WNT-verantwoording 2016	24
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	26

Bijlagen

Gegevens over de rechtspersoon	28
	29

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2016

Activa	<u>31 december 2016</u>	<u>31 december 2015</u>
	€	€
<u>Materiële vaste activa</u>		
Gebouwen en terreinen	88.434	97.203
Meubilair	43.213	24.619
Inventaris en apparatuur	11.069	16.079
ICT	2.995	6.364
Duurzame leermiddelen	<u>17.656</u>	<u>22.110</u>
	163.367	166.375
<u>Financiële vaste activa</u>		
Effecten	<u>660</u>	<u>660</u>
	660	660
<u>Vorderingen</u>		
Ministerie van OCW	129.466	126.288
Overige overheden (gemeenten)	0	5.066
Overige vorderingen	12.996	11.255
Overlopende activa	<u>26.054</u>	<u>14.824</u>
	168.516	157.433
<u>Liquide middelen</u>		
Banken	<u>225.488</u>	<u>166.763</u>
	225.488	166.763
Totaal Activa	<u><u>558.031</u></u>	<u><u>491.231</u></u>

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2016

Passiva	<u>31 december 2016</u>	<u>31 december 2015</u>
	€	€
<u>Eigen vermogen</u>		
Algemene reserve	<u>127.307</u>	<u>64.664</u>
	127.307	64.664
<u>Voorzieningen</u>		
Personeelsvoorzieningen	19.962	21.892
Overige voorzieningen	<u>171.617</u>	<u>125.437</u>
	191.579	147.329
<u>Kortlopende schulden</u>		
Crediteuren	37.024	31.979
Loonheffing en premies	79.964	92.811
Pensioenpremies	20.359	22.363
Overige kortlopende schulden	12.086	19.524
Overlopende passiva	<u>89.712</u>	<u>112.561</u>
	239.145	279.238
Totaal Passiva	<u><u>558.031</u></u>	<u><u>491.231</u></u>

Staat van baten en lasten 2016

	Realisatie 2016 In €	Begroting 2016 In €	Realisatie 2015 In €
<u>Baten</u>			
Rijksbijdragen OCW	2.575.096	2.513.100	2.517.356
Overige overheidsbijdragen en subsidies	13.730	4.400	13.228
Overige baten	234.190	173.700	216.751
Totaal Baten	2.823.016	2.691.200	2.747.335
<u>Lasten</u>			
Personele lasten	2.247.625	2.199.000	2.209.970
Afschrijvingen	30.576	35.400	34.079
Huisvestingslasten	223.225	220.500	259.302
Overige instellingslasten	259.107	225.100	252.001
Totaal Lasten	2.760.533	2.680.000	2.755.352
Saldo baten en lasten	62.483	11.200	-8.017
<u>Financiële baten en lasten</u>			
Financiële baten	160	200	226
Saldo financiële baten en lasten	160	200	226
<u>Exploitatieresultaat</u>	<u>62.643</u>	<u>11.400</u>	<u>-7.791</u>

Kasstroomoverzicht over 2016

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	62.483	-8.017
Afschrijvingen	30.576	34.079
Mutaties werkkapitaal		
- Vorderingen	-11.083	227
- Kortlopende schulden	-40.093	-12.107
Mutaties voorzieningen	<u>44.250</u>	<u>51.571</u>
	86.133	65.753
Ontvangen interest	160	226
Betaalde interest	<u>0</u>	<u>0</u>
	160	226
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
(Des)investeringen materiële vaste activa	<u>-27.568</u>	<u>-23.655</u>
	-27.568	-23.655
Mutatie liquide middelen	58.725	42.324
Beginstand liquide middelen	166.763	124.439
Mutatie liquide middelen	<u>58.725</u>	<u>42.324</u>
Eindstand liquide middelen	<u><u>225.488</u></u>	<u><u>166.763</u></u>

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Activiteiten

De Stichting Vrije Scholen Rijnstreek verzorgt basisonderwijs aan de bij de scholen ingeschreven leerlingen.

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De in de jaarrekening opgenomen bedragen zijn in hele euro's.

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs onder aftrek van eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Er wordt een activeringsgrens gehanteerd van € 500, investeringen onder de € 500 worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Schoolgebouwen

Het economisch eigendom van de gebouwen in Leiden en Alphen aan den Rijn is in handen van de gemeente en het juridisch eigendom berust bij het bevoegd gezag. Het economisch en juridisch eigendom van de school in Zoetermeer is in handen van de gemeente. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Inventaris en duurzame leer- en hulpmiddelen

Als ondergrens voor het activeren van duurzame middelen wordt een bedrag van € 500 aangehouden. Deze ondergrens geldt per artikel of voor een groep van samenhangende artikelen.

De gehanteerde categorieën materiële vaste activa en de bijbehorende afschrijvingspercentages zijn:

Gebouwen en verbouwingen		3,33%
Meubilair		10,00%
Inventaris en apparatuur	10,00%	20,00%
ICT hardware		33,33%
Leermiddelen		20,00%

De afschrijving kan nooit over een langere periode plaatsvinden dan de technische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn.

Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Financiële vaste activa

De effecten (beleggingsportefeuille) worden aangehouden tot einde looptijd en worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De marktwaarde is een representatie van de geamortiseerde kostprijs.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn (nagenoeg) gelijk aan de nominale waarde. De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vordering.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bevoegd gezag en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van het bevoegd gezag worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen de baten en lasten. Deze reserve dient ter dekking van eventuele toekomstige exploitatietekorten.

Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans.

Bestemmingsreserves worden gevormd met als doel deze in de toekomst aan te wenden voor een specifiek doel. Bestemmingsreserves zijn gevormd op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen.

Resultaatbestemming

De bestemming van het resultaat aan de algemene reserve dan wel de bestemmingsreserve vindt plaats op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Het resultaat wordt in principe toegevoegd of onttrokken aan de publieke reserve tenzij aan de middelen een private herkomst ten grondslag ligt.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Onderhoudsvoorziening

De onderhoudsvoorziening is gevormd ter egalisatie van de kosten die verbonden zijn aan het meerjarig planmatig onderhoud en de exploitatievoorzieningen van de gebouwen van het bevoegd gezag. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op de verwachte kosten en de periodiciteit waarmee onderhoudswerken naar verwachting worden uitgevoerd op basis van een opgesteld onderhoudsplan dat door het bevoegd gezag is goedgekeurd. Het uitgevoerde groot onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Pensioenvoorziening

Het bevoegd gezag heeft voor haar werknemers een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegd-pensioenregeling, waarbij de toegezegde pensioenuitkeringen gebaseerd zijn op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, en wordt - conform de in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging - in de jaarrekening verwerkt als toegezegde-bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

Personeelsvoorzieningen

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties die op grond van de CAO dienen te worden betaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de datum van indiensttreding, leeftijd van betrokkene(n), blijfkanspercentage en een uitkering bij 25 en 40 jarig jubileum conform de CAO. De voorziening is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn (nagenoeg) gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) waar geen bestedingsplan aan ten grondslag ligt worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten. Niet-geoormerkte subsidies waaraan een specifiek bestedingsdoel is gekoppeld, worden op basis van een bestedingsplan toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft subsidies van Gemeenten en andere overheidsinstanties m.u.v. het Ministerie van OCW voor zover de bijdragen niet als doelsubsidies in het kader van de huisvestingsverordening in mindering zijn gebracht op de lasten.

Overige baten

Alle overige baten die kunnen worden toegerekend aan de exploitatie van het bevoegd gezag.

Lasten

Personeelslasten

Onder de personele lasten zijn opgenomen de lonen en salarissen van het personeel in dienst van het bevoegd gezag verminderd met ontvangen uitkeringen van Vervangingsfonds en uitkeringsinstanties. Tevens zijn onder deze noemer opgenomen de overige personele lasten.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten worden berekend over de aanschaffingsprijs op basis van de onder materiële vaste activa vastgelegde criteria rekening houdend met de economische levensduur.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de kosten van huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten, die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs, worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente opbrengsten en -kosten en kosten van ontvangen leningen

Resultaat

Onder resultaat wordt verstaan het resultaat van het bevoegd gezag inclusief de financiële baten en lasten. Het resultaat is in de balans verwerkt conform de in de jaarrekening opgenomen resultaatbestemming.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord.

Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingsprijs van de verworven materiële activa en financiële activa is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden.

Toelichting op de balans na resultaatbestemming per 31 december 2016

Activa

Vaste activa

	31-dec-16	31-dec-15
	in €	in €
Materiële vaste activa		
Gebouwen en verbouwingen	88.434	97.203
Meubilair	43.213	24.619
Inventaris en apparatuur	11.069	16.079
ICT	2.995	6.364
Duurzame leermiddelen	17.656	22.110
	<u>163.367</u>	<u>166.375</u>

Specificatie materiele vaste activa	Verkrijgings prijs t/m	Cum.afschr. t/m	Boek waarde	Investe- ringen	Desinveste ringen	Afschrij- vingen	Boek waarde
	2015	2015	31-dec-15	2016	2016	2016	31-dec-16
Gebouwen en verbouwingen	231.954	-134.751	97.203	0	0	-8.769	88.434
Meubilair	72.842	-48.223	24.619	24.169	0	-5.575	43.213
Inventaris en apparatuur	56.827	-40.748	16.079	0	0	-5.010	11.069
ICT	26.767	-20.403	6.364	1.587	0	-4.956	2.995
Duurzame leermiddelen	31.247	-9.137	22.110	1.812	0	-6.266	17.656
	<u>419.637</u>	<u>-253.262</u>	<u>166.375</u>	<u>27.568</u>	<u>0</u>	<u>-30.576</u>	<u>163.367</u>

Samenvatting specificatie materiele vaste activa en afschrijvingspercentages	Verkrijgings	Cum.afschr.	Boek	Afschrijvingspercentages	
	prijs t/m	t/m	waarde	%	%
	2016	2016	31-dec-16		
Gebouwen en verbouwingen	231.954	-143.520	88.434	3,33%	
Meubilair	97.011	-53.798	43.213	10,00%	
Inventaris en apparatuur	56.827	-45.758	11.069	10,00%	20,00%
ICT	28.354	-25.359	2.995	33,33%	
Duurzame leermiddelen	33.059	-15.403	17.656	20,00%	
	<u>447.205</u>	<u>-283.838</u>	<u>163.367</u>		

	31-dec-16	31-dec-15
	in €	in €
Financiële vaste activa		
Effecten	660	660
	<u>660</u>	<u>660</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Vorderingen	in €	in €
Ministerie van OCW	129.466	126.288
Overige overheden (gemeenten)	0	5.066
Overige vorderingen	12.996	11.255
Overlopende activa	26.054	14.824
	<u>168.516</u>	<u>157.433</u>

Verloopstaat overige overheden (gemeenten)	Saldo 31-dec-15	Ontvangen 2016	Besteed 2016	Boeken tlv 2016	Overige 2016	Saldo 31-dec-16
Gemeente subsidie schade/vandalisme	2.653	2.653	0	0	0	0
Gemeente subsidie diverse aanvragen	2.413	2.413	0	0	0	0
	<u>5.066</u>	<u>5.066</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Overige vorderingen (specificatie)	in €	in €
Vervangingsfonds	12.996	11.255
	<u>12.996</u>	<u>11.255</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Overlopende activa (specificatie)	in €	in €
Vooruitbetaalde kosten	6.165	5.770
Overige overlopende activa	19.889	9.054
	<u>26.054</u>	<u>14.824</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Liquide middelen	in €	in €
Banken	75.488	41.642
Spaarrekeningen	150.000	125.121
	<u>225.488</u>	<u>166.763</u>

Passiva

	31-dec-16	31-dec-15
Eigen vermogen	in €	in €
Algemene reserve	127.307	64.664
	<u>127.307</u>	<u>64.664</u>

	Saldo	Bestemming	Overige	Saldo
Eigen vermogen (specificatie en resultaatverwerking)	31-dec-15	resultaat	mutaties	31-dec-16
Algemene reserve				
Algemene reserve	64.664	62.643	0	127.307
	<u>64.664</u>	<u>62.643</u>	<u>0</u>	<u>127.307</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Voorzieningen	in €	in €
Personeelsvoorzieningen	19.962	21.892
Overige voorzieningen	171.617	125.437
	<u>191.579</u>	<u>147.329</u>

Specificatie voorzieningen	Saldo	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo	Kortlopend	Langlopend
dotaties / onttrekkingen	31-dec-15	2016	2016	2016	31-dec-16	deel < 1 jr	deel > 1 jr
Voorziening jubilea personeel	17.731	2.231	0	0	19.962	5.038	14.924
Voorziening personeel overig	4.161	0	0	-4.161	0	0	0
Voorziening onderhoud gebouwen	125.437	64.500	-18.320		171.617	71.000	100.617
	<u>147.329</u>	<u>66.731</u>	<u>-18.320</u>	<u>-4.161</u>	<u>191.579</u>	<u>76.038</u>	<u>115.541</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Kortlopende schulden	in €	in €
Crediteuren	37.024	31.979
Loonheffing en premies	79.964	92.811
Pensioenpremies	20.359	22.363
Overige kortlopende schulden	12.086	19.524
Overlopende passiva	89.712	112.561
	<u>239.145</u>	<u>279.238</u>

	31-dec-16	31-dec-15
Overige kortlopende schulden (specificatie)	in €	in €
Schulden aan personeel	43	5.232
Diverse te betalen premies	12.043	14.292
	12.086	19.524

	31-dec-16	31-dec-15
Overlopende passiva (specificatie)	in €	in €
Rechten vakantiegeld	71.081	67.895
Vooruitontvangen en -gefactureerd	295	561
Overige overlopende passiva	18.336	44.105
	89.712	112.561

Overzicht geormerkte doelsubsidies OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing €	Ontvangen t/m verslagjaar €	De prestatie is ultimo verslagjaar cf beschikking	
	Kenmerk	Datum			gereed	niet gereed
Totaal			0	0	0	0

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo boekjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing €	Ontvangen t/m verslagjaar €	Totale Totale kosten €	Te verrekenen ultimo verslagjaar €
	Kenmerk	Datum				
Totaal			0	0	0	0

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing €	Saldo per 01-01-2016 €	Ontvangen in verslagjaar €	Lasten in verslagjaar €	Totaal kosten per 31-12-2016 €	Saldo nog te verrekenen ultimo verslagjaar €
	Kenmerk	Datum						
Totaal			0	0	0	0	0	0

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contracten

Bij Stichting Vrije Scholen Rijnstreek lopen de volgende meerjarige contracten:

De Vrije Energie Producent; leveringsovereenkomst energie, periode januari 2015 t/m december 2020, huidig termijnbedrag € 3.879 incl. btw per kwartaal.

Eneco; leveringsovereenkomst aardgas; periode januari 2015 t/m december 2020, huidig termijnbedrag € 3.057 incl. btw per maand.

Pensioenrechten

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse dekkingsgraden) dit toelaat. Naar de stand van januari 2017 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 92,3%.

Naar de stand van ultimo 2016 is de dekkingsgraad van het pensioenfonds 96,6% (bron: website www.abp.nl).

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies.

Stichting Vrije Scholen Rijnstreek heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Toelichting op de staat van baten en lasten 2016

	Realisatie 2016 In €	Begroting 2016 In €	Realisatie 2015 In €
Baten			
Rijksbijdragen OCW			
OCW lumpsum	1.763.206	1.711.000	1.714.210
OCW inhoudingen uitkeringen en overig	-10.655	0	0
OCW personeels en arbeidsmarktbeleid	293.998	292.000	252.984
OCW Igf en impulsgebieden	1.912	0	1.636
OCW prestatiebox	51.604	44.000	43.981
OCW bijdragen via samenwerkingsverbanden	73.732	66.100	83.769
OCW materiële instandhouding	401.299	400.000	417.810
OCW overige subsidies	0	0	2.966
	2.575.096	2.513.100	2.517.356
Overige overheidsbijdragen en subsidies			
Gemeente bijdragen huisvesting en materieel	13.415	4.400	8.605
Gemeente overige bijdragen	315	0	4.623
	13.730	4.400	13.228
Overige baten			
Ouderbijdragen	165.029	137.000	159.112
Verhuur	38.665	36.700	48.792
Detachering personeel	5.412	0	0
Baten van derden	0	0	100
Vervangingsfonds bijdragen en subsidies	1.502	0	2.080
Overige baten	23.582	0	6.667
	234.190	173.700	216.751
Totaal baten	2.823.016	2.691.200	2.747.335

	Realisatie 2016 In €	Begroting 2016 In €	Realisatie 2015 In €
Lasten			
<i>Loonkosten personeel</i>			
Loonkosten bestuur, directie en toezicht	201.106	199.000	191.881
Loonkosten onderwijzend personeel	1.684.412	1.658.000	1.644.116
Loonkosten onderwijsondersteunend personeel	243.227	263.000	257.582
Loonkosten vervangingen	86.870	35.000	109.067
Loonkosten overig	-228	0	19.749
	2.215.387	2.155.000	2.222.395
<i>Overige personele kosten</i>			
Inhuur personeel niet in loondienst	32.837	44.500	19.574
Scholing en opleiding personeel	75.021	26.000	20.658
Personeelsbijeenkomsten, overleg, beleid en zorg	4.491	8.500	11.643
Werving en selectie	84	0	95
Representatie, bijeenkomsten en consumpties	1.052	0	489
Overige personele kosten	6.067	0	44.210
Dotaties personele voorzieningen	-1.930	0	-6.111
	117.622	79.000	90.558
<i>Uitkeringen personeel en vervangers</i>			
Uitkeringen (-/-)	-85.384	-35.000	-102.983
	-85.384	-35.000	-102.983
Personele lasten	2.247.625	2.199.000	2.209.970

Met ingang van 1 januari 2016 is de bekostiging door het Vervangingsfonds (VF) gewijzigd. De berekening van het VF is gebaseerd op een normbekostiging van de afwezige. Over het algemeen komt deze berekening hoger uit dan de loonkosten van de vervangers. De eventuele gevolgen voor de bonus-malus voor de premie van het VF zijn nog niet berekend.

Specificatie personele lasten naar samenstelling

Brutolonen en salarissen	1.737.830	1.680.000	1.717.126
Sociale lasten	298.840	290.000	311.302
Pensioenlasten	178.717	185.000	193.967
Totaal lonen en salarissen	2.215.387	2.155.000	2.222.395

In de pensioenlasten 2016 en 2015 zijn uitsluitend de werkgeverslasten opgenomen.

Bij de stichting waren in 2016 gemiddeld 36,22 FTE's werkzaam (2015: 37,24 FTE's)

Onderverdeeld naar:	2016	2015
Directie	2,00	2,00
Onderwijzend personeel	28,94	29,64
Onderwijs ondersteunend personeel	5,28	5,60
	36,22	37,24

	Realisatie 2016 In €	Begroting 2016 In €	Realisatie 2015 In €
Investerings			
Investerings in meubilair	24.169	29.200	3.649
Investerings in leermiddelen	1.812	800	15.473
Investerings in inventaris en apparatuur	0	0	2.112
Investerings in ICT	1.587	5.200	2.421
Overboekingsrekening mva naar balans	-27.568	-35.200	-23.655
	0	0	0
Afschrijvingen			
Afschrijvingskosten gebouwen en verbouwingen	8.769	8.800	11.005
Afschrijvingskosten meubilair	5.575	8.800	5.198
Afschrijvingskosten inventaris en apparatuur	5.010	5.100	4.917
Afschrijvingskosten ICT	4.956	7.000	8.360
Afschrijvingskosten leermiddelen	6.266	5.700	4.599
	30.576	35.400	34.079
Huisvestingslasten			
Huur terreinen en gebouwen	301	0	121
Klein onderhoud gebouwen en terreinen	40.014	31.000	32.905
Energie en water	46.105	61.500	59.197
Schoonmaakkosten	68.135	60.000	63.195
Heffingen en vuilafvoer	4.170	3.500	8.930
Groot onderhoud	0	0	2.266
Dotatie voorziening onderhoud	64.500	64.500	92.688
	223.225	220.500	259.302
Administratie, beheer en bestuur			
Administratie en advisering door derden	60.426	60.900	53.215
Accountantskosten	8.710	5.600	6.879
Contributie besturenorganisaties	7.268	3.200	3.171
Verzekeringen	662	1.500	1.262
Medezeggenschap	0	900	0
Telefonie / Dataverbindingen	5.268	3.900	4.032
Schooladministratie	4.100	6.500	5.874
Contributies scholenorganisaties	7.153	8.600	7.107
Overige schoolgebonden kosten	35.338	14.000	18.682
Overige lasten beheer en administratie	4.212	700	6.600
	133.137	105.800	106.822
Uitsplitsing accountantskosten			
Honorarium onderzoek jaarrekening	8.710	5.600	6.879
	8.710	5.600	6.879

	Realisatie 2016 In €	Begroting 2016 In €	Realisatie 2015 In €
<i>Inventaris, apparatuur en leermiddelen</i>			
Onderwijsleerpakket incl. ondw licenties	62.221	51.000	44.769
Reproductiekosten	15.534	17.500	17.218
Kosten en onderhoud meubilair en inventaris	3.810	3.300	4.654
Beheer en kosten ICT incl. adm. licenties	17.529	23.500	23.425
	99.094	95.300	90.066
<i>Overige lasten</i>			
Activiteiten, werkweken en excursies	13.861	7.500	13.355
Kantinekosten	5.056	4.300	8.317
Overige schoolkosten	7.959	12.200	33.441
	26.876	24.000	55.113
Overige instellingslasten	259.107	225.100	252.001
Totaal lasten	2.760.533	2.680.000	2.755.352
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten en dividenden	160	200	226
	160	200	226
Resultaat	62.643	11.400	-7.791

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Het exploitatieresultaat over het jaar 2016 bedraagt € 62.643 positief.

Het bestuur stelt voor om het exploitatieresultaat te bestemmen aan de onderstaande reserves.

Vooruitlopend op de vaststelling door het bestuur is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

	Stand	Bestemming	Overige	Stand
	31-dec-15	resultaat	mutaties	31-dec-16
	€	€	€	€
Algemene reserve	64.664	62.643	0	127.307
	64.664	62.643	0	127.307

Gebeurtenissen na balansdatum

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die van belang zijn voor de beoordeling van de positie van de instelling.

Overzicht verbonden partijen

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Per 31 december 2016 zijn er financiële of organisatorische banden met de volgende rechtspersonen:

Naam	Juridische vorm	code activiteiten
Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Rijnstreek		4
Stichting Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden 2801		4
Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Zoetermeer		4

WNT-verantwoording 2016

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Per 1 januari 2016 is de maximale beloning afhankelijk van het aantal complexiteitspunten van de organisatie. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op Stichting Vrije Scholen Rijnstreek van toepassing zijnde regelgeving het WNT maximum voor het onderwijs.

De klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	2	
Gemiddeld aantal studenten	1	
Gewogen aantal onderwijssoorten	1	
Totaal aantal complexiteitspunten	<u>4</u>	Klasse A

Het bezoldigingsmaximum in het boekjaar 2016 is € 106.000

Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen	Dhr. W.S. de Koning		Dhr. W.M. Klapwijk	
	Bestuurder / directeur	Penningmeester / directeur	Penningmeester / directeur	
Functie	1-jan-16	31-dec-16	1-jan-16	31-dec-16
Duur dienstverband				
Omvang dienstverband (in fte)	1,0		1,0	
Gewezen topfunctionaris (fictieve) dienstbetrekking?	Nee		Nee	
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	Ja		Ja	
Individueel WNT-maximum	106.000		106.000	
Bezoldiging				
Beloning	74.306		73.457	
Belaste onkostenvergoedingen				
Beloning betaalbaar op termijn	9.587		9.308	
Subtotaal	83.893		82.765	
Onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	83.893		82.765	
Motivering indien overschrijding				
Gegevens 2015				
Duur dienstverband	1-jan-15	31-dec-15	1-jan-15	31-dec-15
Omvang dienstverband (in fte)	1,0		1,0	
Bezoldiging 2015				
Beloning	69.998		68.726	
Belaste onkostenvergoedingen				
Beloning betaalbaar op termijn	9.640		9.640	
Totaal bezoldiging 2015	79.638		78.366	0
Individueel WNT-maximum 2015	165.901		165.901	

Bezoldiging toezichhoudende topfunctionarissen						
Functie	Dhr. F.L. Ebskamp		Dhr. W.J.M. van Leeuwen		Dhr. A.W.M. de Koning	
	1-jan-16	31-dec-16	1-jan-16	31-dec-16	1-jan-16	31-dec-16
Duur dienstverband						
Individueel WNT-maximum	15.900		10.600		10.600	
Bezoldiging						
Beloning	1.050					
Belaste onkostenvergoedingen						
Beloning betaalbaar op termijn						
Subtotaal	1.050		0		0	
Onverschuldigd betaald bedrag						
Totaal bezoldiging	1.050		0		0	
Motivering indien overschrijding	nvt		nvt		nvt	
Gegevens 2015						
Duur dienstverband	1-jan-15	31-dec-15	1-jan-15	31-dec-15	1-jan-15	31-dec-15
Omvang dienstverband (in fte)	nvt		nvt		nvt	
Bezoldiging 2015						
Beloning	1.500		1.500		1.500	
Belaste onkostenvergoedingen						
Beloning betaalbaar op termijn						
Totaal bezoldiging 2015	1.500		1.500		1.500	
Individueel WNT-maximum 2015	12.443		8.295		8.295	

De heer van Leeuwen en de heer de Koning hebben in 2016 afgezien van de bezoldiging voor hun diensten als lid van het toezichhoudend bestuur.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het intern toezichhoudend orgaan van
Stichting Vrije Scholen Rijnstreek
Maresingel 19
2316 HA LEIDEN

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Vrije Scholen Rijnstreek te LEIDEN gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrije Scholen Rijnstreek op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2016;
- (2) de staat van baten en lasten over 2016; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op gronde hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrije Scholen Rijnstreek, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het intern toezichhoudend orgaan voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het intern toezichhoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 22 juni 2017
Govers Onderwijs Accountants

Was getekend
Drs. A.A.J. Vogels RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Bijlagen

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer	41359
Naam instelling	Stichting Vrije Scholen Rijnstreek
KvK-nummer	28095908
Adres	Maresingel 19, 2316 HA LEIDEN
Telefoon	071-5219015
E-mailadres	bestuur@vrijescholenrijnstreek.nl
Website	www.vrijescholenrijnstreek.nl

Contactpersoon

Naam	De heer J.G. de Leeuw
Adres	Rooseveltstraat 18, 2321 BM Leiden
Telefoon	071-5166600
E-mailadres	info@ohm.nl

BRIN-nummers

06MQ	De Vrije School
06UT	Vrije School Mareland
08SE	Vrije School Ridderspoor